

RAMEL-SEHESTEDS KAPEL I SORØ KIRKE

AF

L. Balslev.

 Sorø Kirke rummer en Mængde adelige Begravelser fra 17. og 18. Aarhundrede. De fleste af dem er godt gemt i Gravkældrene under Højkoret og Østkapellerne, men de kan godt fortjene lidt mere Opmærksomhed, end der sædvanlig bliver dem til Del.

De har for det første Interesse som Minder om Christian IVs Akademi fra 1623. Det skyldes denne Institution, naar saa mange adelige Slægter valgte Sorø som Gravplads; for saa vidt har altsaa Adelsbegravelserne en Historie at berette ligesom Kongegravmælerne eller Ligstenene fra Middelalderen, der vidner om det rige Kloster og dets Velgørere.

Gravmæler fra Tiden omkring 1700 er som Regel ikke særlig pragtfulde, men ogsaa derved er de typiske. Det var en fattig Periode, og selv Standspersoner nøjedes ofte med en vaabensmykket Kiste og en Indskriftsplade.¹⁾ I Sorø danner disse Begravelser en interessant Baggrund for Holbergs, Thotts og Reitzensteins Marmorsarkofager, der hører hjemme i

Slutningen af det 18. Aarhundrede, da Folk var rigere, og Ny-Klassicismen var blevet den herskende Stilart. Kisterne fra det 17. Aarhundrede er som Regel præget af Barokken.

Blandt de soranske Adelsbegravelser indtager det Ramel-Sehestedske Kapel ved søndre Korsarm bag Munketrappen en Særstilling. Rummet er i sig selv saa enkelt og smukt, og det har været i Brug som Gravkapel længere ned i Tiden end noget andet Kapel i Kirken, idet den sidste Begravelse fandt Sted i 1876.

Desuden har flere af de her bisatte Personer været ret betydelige Folk, hvis Historie i hvert Fald er typisk for deres Tid og deres Stand.

Forhaabentlig kan da de følgende Oplysninger om dette Kapels Historie i nyere Tid og om nogle af de Personer, der er begravet i det, være til Glæde for en og anden blandt de mange, der hvert Aar besøger Sorø Kirke. Et Gravkapel med forfaldne Kister kan være skummelt nok, og den, der besøger det, kan være i Tvivl om, hvad han skal stille op med disse saakaldte Seværdigheder.

Grunden er som Regel dog blot, at man ved for lidt. Det kan være en stor Glæde at staa paa en historisk Plet og forstaa det Sprog, den taler, selv om det er fjernt og dæmpet, men denne Glæde faas ikke for ingenting. I sin bedste Form tilfalder den kun den, der ikke skyr Møjen ved at skaffe sig den nødvendige Oplysning.

Naar det gælder Gravene i Sorø, maa man først søge til Nationalmuseets Værk om Danmarks Kirker og især til Løfflers store Bog om Gravmonumenterne i Sorø Kirke, hvor alle læselige Indskrifter er gengi-

vet. Man vil her finde Svar paa mangfoldige Spørgsmaal, men naturligvis ikke paa alle dem, man kan finde paa at stille. Et Monument som Sorø Kirke er udtømmeligt for den interesserede.

Kapellets ældste Historie.

Det kønne, hvælvede Rum med den slanke Granitsøjle i Midten har oprindeligt ikke været tænkt som Begravelsesplads. Det er egentlig en Del af Klosterets Østfløj, men det har i Middelalderen været brugt som Sakristi. Det vil sige, at det var Gemmestød for Kirkens hellige Kar og Opholdsrum for Præster, der deltog i Altertjenesten.

Som Sakristi har det været brugt og betegnet endnu længe efter Reformationen. Af en Synsforretning fra 1623 ses det, at en stor Kiste med Breve gemmes her,²⁾ og 1639 kaldes Naborummet (Just Høgs Kapel) „Enden af Sakristiet“. ³⁾ Ramel-Sehesteds Kapel maa da være den anden Ende.

Nu rummer det 10 Kister, men der har før været 14, idet de 4 Ramelkister i det sydlige Østkapel (Benedicts og Bernhards) hørte med, saa Kisterne maatte staa oven paa hinanden.

Hvornaar er det blevet Gravkapel? Ingen Kildesteder oplyser det, saaledes som det er Tilfældet med Christian Friis, og Just Høgs Kapeller, men al Sandsynlighed taler for, at den første, der har brugt det paa denne Maade, er Hofmester Henrik Ramel. Han var Hofmester for Christian IVs Akademi fra 1640-49 og mistede i denne Periode tre Børn, der døde som smaa. De har nok oprindeligt ligget begravet i Rummet bag Munketrappen; nu ligger de i en fælles Kiste, der stammer fra 1772, i Benedicts og Bernhards Ka-

pel ved Siden af. De oprindelige Kister er forsvundne, men Gravskrifterne er bevarede i Afskrift i det kongelige Biblioteks Haandskriftsamling.⁴⁾ De er ikke trykte hos Løffler og skal derfor anføres her:

I

Herunder ligger begravet ærl. og velb. Henrich Rammel, som var født paa Helne Kirche Anno 1634 d. 12. Apr. af disse ærl. og velb. foreldre hans Fader er ærl. og velb. mand Hen. Ram. til Beckeskow hofmester for det kongl. Adel. Acad. Sorøe, hans moder er ærl. og velb. Frue Margrethe Scheel, og bortkaldte Gud ham paa Sorøe d. 5. Decbr. Anno 1648.

II

Herunder ligger begravet ærl. og velb. Ottho Rammel som var fød paa Helne Kirche Anno 1635 d. 11. Maj af disse ærl. og velb. forældre, hans fad. er ærl. og velb. mand Henr. Ramm. til Beck. hofm. for det Kongl. ad. Acad. Sorø, hans mod. ærl. og velb. Frue Magar. Scheel og bortkaldte Gud ham paa Sorøe d. 2. Decbr. 1648. Gud give ham etc.

III

Herunder ligger begravet ærl. og velb. Jomfrue Birgittha Rammel, som var ærl. og velb. mand Hen. Ram. daatter hofmester paa det kongl. Acad. Sorøe, hendes mod. ærl. og velb. Frue Magar. Scheel, Hr. Ottho Scheels til Hammellose deres daatter fød paa Sorøe Anno 1644 d. 25. Oct. og paa Sorøe sødeligen igien i herren hensov d. 12. Mar. 1645. Gud give hende etc.

Ramel-Sehesteds Kapel.

7

Foruden ved Gravskriften er de to Sønner tillige blevet mindet i et højstemt tysk Sørgekvad af Bernhard Ulrich, trykt i Sorø 1648 hos Heinrich Krusen.

Ramel-Sehesteds Kapel med Sehestedernes Kister.

Efter „Danmarks Kirker“.

Hvo, der ikke bevæges ved disse Dødsfald, hedder det, maa være af Staal og Kiselsten.

Det er dog ikke sikkert, at Hofmester Henrik Ramel har betragtet sine Børns Begravelsesplads i Sorø som en Arve- eller Slægtsbegravelse. Han blev efter 1649 Lensmand paa Møn og døde her 1653. Han

blev begravet fra Nikolaj Kirke i København, og hverken han eller hans Hustru ligger i Sorø.

Det gør derimod en tredje Søn af dem, en kendt og anset Mand, Etatsraad Ove Ramel til Borreby, som blev begravet her 1685, efter et ret omskiftende Liv. Fra da af kan man tænke sig, at Slægten har hævdet sin Ret til Begravelsesplads i Sorø.

Den ældste Kirkebog fra Sorø begynder med Aaret 1691 og indeholder altsaa ingen Oplysninger om Ove Ramel. Derimod kan man se, at Ordet Sakristi ikke længere bruges om det nuværende Ramel-Sehestedske Kapel, men om selve søndre Korsarm.

Det hedder nemlig for 1699: „fredag d. 7. Julii Blef tvende Sl. Hr. Admiral Marqvor Rodsteens fruер nedsatte i deres Begravelse omme ved Sakristiet.“

Marqvor Rodstens Begravelse er i Kælderens under Reitzensteins Kapel. Det er da det eneste naturlige at forstaa „Sakristiet“ som søndre Korsarm. Dette bekræftes ogsaa ved adskillige af de følgende Indførsler, selvom Stedsangivelser i Forbindelse med Ordet Sakristi naturligvis tit er vage og vanskelige at fortolke. Omkring Midten af det 18. Aarhundrede synes Indførslerne at forudsætte, at der har været et nordre og et søndre Sakristi lig med nordre og søndre Korsarm. I nordre Korsarm stod ellers Døbefonten. Saa sent som i 1836 skriver Direktør Estrup i sin Indledning til Wendelboes Beskrivelse af Mindesmærkerne i Kirken, at søndre Korsarm indtil for faa Aar siden var Sakristi ikke blot af Navn, men ogsaa af Gavn.⁵⁾ —

Ove Ramels Kiste er nu flyttet til Benedicts og Bernhards Kapel sammen med tre andre Kister, som gemmer Resterne af hans før nævnte, tidligt afdøde

Ramel-Sehesteds Kapel.

9

Søskende, hans Hustru Fru Mette Rosenkrantz og hans Datter Frøken Else Ramel. Indskriverne er til Dels endnu læselige, men kortfattede. Den, der vil vide lidt nærmere Besked, maa søge til andre Kilder.

Etatsraad Ove Ramel.

1637-85.

Slægten Ramel er en indvandret tysk Slægt.⁶⁾ Under Frederik II kom den ældre Henrik Ramel til Danmark og naaede gennem Kongens Venskab en betydelig Magtstilling som Præsident for det tyske Kancelli og Hofmester for den lille Prins Christian, den senere Christian IV.

Hans Søn, den yngre Henrik Ramel, var Christian IVs betroede Mand, og som før nævnt var han Hofmester for Akademiet i Sorø 1640-49.

Ved hans Død var hans Søn Ove ca. 16 Aar og gik som Akademist i Sorø.⁷⁾ Hans Moder styrede hans Arvegods Bækkeskov (Beckaskog) paa den frugtbare Slette ved Christiansstad i Østskaane. 1659 synes han at være indskrevet som studerende i Orleans⁸⁾, saa han har formodentlig gjort en af Tidens sædvanlige Studierejser, inden han selv overtog Bestyrelsen af sine Godser.

I 1658 havde den første Karl Gustavkrig ført til Skaanes Afstaaelse. Den skaanske Adel kom derved i en vanskelig Situation. Den svenske Regering forlangte, at enhver Indbygger skulde aflægge Troskabsed; til at begynde med er der megen Opposition mellem Godsejerne, men de fleste bøjer sig, blandt dem ogsaa Ove Ramel og hans yngre Broder Hans. De blev 1664 begge optagne i den svenske Adel og introducerede paa Riddarhuset i Stockholm.

Det 17. Aarhundredes nationale Følelser er vistnok meget forskellige fra vore. Det er dog tydeligt, at det ikke har været saa let for de skaanske Stormænd at skifte Herre, og hos adskillige af dem lever stadig under Overfladen en Følelse af Forpligtelse over for Danmark og den danske Konge. Begivenhederne viste, at dette ogsaa gjaldt Ove Ramel; uden at kende ret meget til hans private Følelser har man nok Lov til at gætte paa, at det har betydet noget for ham, at hans Far og Bedstefar havde vundet Anseelse og Indflydelse i den danske Konges Tjeneste. Naar han til sidst kom til at hvile i Sorø, saa skyldes det blandt andet, at han paa et givet Tidspunkt foretrak dansk Tjeneste for svensk.

Foreløbig gik han efter 1664 op i Bestyrelsen af sine Godser. 1666 købte han Uggerup sydvest for Christiansstad, ikke langt fra Bækkeskov, og samme Aar blev han Formynder for Kristian Barnekows lille Søn Kield Kristoffer. Af Jordebøgerne fremgaar det, at han har styret sin Myndlings Godser med Dygtighed.

Knud Fabricius, som fortæller disse Træk i sin Bog om Skaanes Overgang til Sverrig, karakteriserer Ove Ramel som en ung Mand med megen Selvstændighedsfølelse; en dygtig Godsejer, men ikke nogen fremragende Begavelse og ikke, som Faderen, i Besiddelse af særlig Kultur og Dannelse.⁹⁾ Hans Formuesforhold maa dengang have været gode. 1663 havde han giftet sig med Mette Rosenkrantz og havde med hende faaet Lergrav i Jylland, mellem Herning og Holstebro.

Imidlertid blev Forholdet mellem Danmark og Sverrig igen spændt. I Danmark haabede mange paa

at kunne vinde Skaane tilbage, og i 1673 fik Ove Ramel Lejlighed til at drille de svenske Myndigheder.

Landshøvdingen i Christiansstad, Durell, holdt i dette Aar den 31. Oktober Møde med Stænderne i sit Len for paa Regeringens Vegne at bevæge dem til at bevilge Penge, saa man kunde føre 4 Kompagnier over til Tyskland. Durell forhandlede med hver Stand for sig, og det lykkedes ham paa denne Maade at faa tilvejebragt en Ordning, som tilfredsstillede de svenske Krav.

Da kom Ove Ramel til Stede og protesterede. Han havde altsaa ikke overværet Mødet fra Begyndelsen, men nu erklærede han, at han, bl. a. paa Grund af Almuens Fattigdom, ikke kunde gaa med til den trufne Ordning.

„Denne Mand,“ skriver Durrell bagefter, „forekommer mig noget, ja ikke saa lidt singulier og under Tiden til Hinder, hvorpaa jeg ogsaa sidst fik en reel Prøve . . . nemlig, at han blev ude, indtil alle Stænderne havde konsenteret dertil, og siden kontradicerede han alene og havde saa nær voldt noget Ophold, ja maaske en Breche i Værket.“¹⁰⁾

Efter denne Episode kan det ikke undre, at Ove Ramel kom til at spille en ret betydelig Rolle paa dansk Side under den skaanske Krig fra 1675-79, det første Forsøg paa at genvinde Skaane. Efter Erobringen af Kristiansstad 1676 blev han Krigskommissær og siden dansk Amtmand. 1678 blev han forflyttet til Helsingborg og virkede der bl. a. ved at samle Friskytterne, de saakaldte Snaphaner, fra Helsingborg Amt og Gønge Herred. De havde ligesom under Karl Gustavkrigene ved Overfald og Plyndringer gjort Svenskerne megen Skade.¹¹⁾

Det er klart, at den svenske Regering var misfornøjet. Ove Ramels Godser blev konfiskerede, og i Februar 1678 blev han stævnet til Møde sammen med andre Godsejere, Borgere og Bønder, der alle var mistænkte for at støtte den danske Sag. Han opnaaede endog, sammen med 4 andre Adelsmænd, at blive dømt til Døden og henrettet — dog kun in effigie, altsaa et Træbillede i Stedet for Personen selv.¹²⁾

Det lykkedes ikke for Danskerne at erobre Skaane, og Ove Ramel maatte efter Fredsslutningen søge til Danmark. Hans Broder Hans blev i Sverrig og er Stamfader til den endnu eksisterende svenske Linie af Ramelslægten.

I Stedet for de skaanske Godser erhvervede Ove Ramel sig i de følgende Aar nogle gode sjællandske Gaarde. Som før nævnt havde han ved sit Giftermaal faaet Lergrav i Jylland. Den skilte han sig nu af med og erhvervede til Gengæld Basnæs og Part i Borreby, som paa den Tid ellers ejedes af Guldmareren Valdemar Daa, kendt fra H. C. Andersens Historie. Valdemar Daa satte alle sine Penge til under Forsøgene paa at lave Guld og maatte 1682 forlade Borrebye og overlade sin Part af Gaarden til Ramel, der altsaa nu blev Eneejer. En gammel Krønike fra Borrebyearkivet fortæller, at Valdemar Daa havde faaet Tilbud om at blive boende paa Gaarden sin Livs Tid som den nye Ejers Ven og Broder, men han var for stolt dertil, han gik til Fods derfra med en Kiep i Haanden og sit alchymiske Glas i Barmen.¹³⁾

I den samme Krønike fortælles der en kuriøs Historie om Ove Ramels Død. Han sad en Dag alene i en Stue ved Siden af Gaardens Brevkammer

og spiste. Da kom der en stor sort Hund ind ad Døren, gik hen til Bordet og saa paa ham. Ove Ramel syntes, at Hundens Øjne var store som Brikker (d. e. Tallerkner) og funklende. Han kaldte paa sin Tjener Peter Rosenmeyer og bød ham jage Hunden ud — men Peter Rosenmeyer kunde ingen Hund se. Kort efter døde Ove Ramel.¹⁴⁾

Paa Kistepladen i Sorø staar der mere overbevissende og jævnt, at Ove Ramel hensov sødeligen „paa Borreby udi Sjælland den 29. Januarii Anno 1685“ efter „en fornøftig Afsked fra denne Verden.“ Forfatteren af denne Indskrift har da næppe kendt Historien om den varslende Hund, men derfor kan den jo være lige god, som Spøgelseshistorie betragtet. Det har i hvert Fald sin Interesse at kende den, naar man staar ved Ove Ramels Kiste.

Hans Enke Fru Mette Rosenkrantz overtog Godserne, men maatte skille sig af med Basnæs. Til Gengæld erhvervede hun siden Gaarden Espe. Ved Mandens Død var hendes økonomiske Forhold slette, og Staten tilstod hende en aarlig Pension paa 500 Daler som Erstatning for de mistede svenske Ejendomme. Deri maa vel ogsaa ligge en Anerkendelse af Ove Ramels Indsats under den skaanske Krig.

I øvrigt overlevede Mette Rosenkrantz sin Mand i 45 Aar og forbedrede vistnok i denne lange Enkestand sine Formuesforhold betydeligt. Hun døde 1730; en Søn, som nævnes i Gravskriften, men mærkeligt nok ikke i Danmarks Adelsaarbog fra 1925, maa være død før Moderen. I hvert Fald blev Borrebye overtaget af en Datter, Frøken Else Ramel, om hvem det hedder i det bevarede Testamente,¹⁵⁾ at hun „med al datterlig Lydighed“ har været Mo-

deren til Fornøjelse, Tieneste og Bistand. Hun døde dog allerede 1732, og hendes Kiste staar som før nævnt ved Siden af Forældrenes i Benedicts og Bernhards Kapel.

En anden Datter, Margrethe Sophie, som var død 1728, to Aar før Moderen, var gift med Generalløjtnant Jens Maltesen Sehested; de og deres Efterkommere overtager saa at sige Sorøbegravelsen, efter at Ramelernes Mandslinie i Danmark var uddød.

Generalløjtnant Jens Maltesen Sehested.

1649-1730.

Sehestedslægten stammer fra Vendsyssel og hører til dansk Uradel; selve Navnet har den dog taget fra en holstensk Slægt, der tilfældigvis førte et lignende Vaaben som den danske.

Man kan altsaa sige, at Sorøkapellets ejendommelige Dobbeltnavn ret beset rummer et Minde om, hvordan en oprindelig tysk Slægt gennem Ægteskab gaar op i den danske Adel. Det er noget, der tidt er sket.

Jens Maltesen Sehesteds Kistepladeindskrift hører til de interessanteste i det gamle Kapel, og hans Løbebane har været mere eventyrlig end de flestes. Han hører vel ikke til Slægtens betydeligste Medlemmer, men vi lærer dog i ham en dygtig, dansk Officer fra Tiden omkring 1700 at kende.

Hans Gravskrift beretter udførligt og med retorisk Sving om hans militære Bedrifter. De fleste af dens Oplysninger stemmer nøje med en Optegnelse af ham selv, som er trykt af Louis Bobé i Personalhistorisk Tidsskrift (6. Rk. VI). Denne Optegnelse rummer dog kun hans militære Data bortset fra en kort Tilføjelse

om hans andet Ægteskab og hans Død. Den er detailleret og saglig; den gør nærmest Indtryk af at være en officiel Skrivelse, maaske Bilag til en Ansøgning eller lignende. Den maa være forfattet mel-

Generalløjtnant Jens Maltesen Sehested 1649-1730.

Efter Maleri paa Frederiksborg Slot.

lem 1710, da Sehested blev Generalmajor og 1716, da han tog sin Afsked med Generalløjtnants Rang.

I sin fuldstændige Form kan Gravskriften læses hos Løffler S. 63 eller paa Kistepladen, hvor den endnu er ret tydelig. I det følgende vil kun blive anført Brudstykker, som trænger til Forklaring. Der er

formentlig ingen Grund til at tvivle om de Oplysninger, som den har eller kan have hentet fra Selvbio-
 grafien, og det er som sagt de fleste.

Jens Maltesens Far, Malte Sehested, var en Broder til den berømteste Mand af Slægten, Hannibal Sehested, som var Svigersøn af Christian IV, Statholder i Norge og til sidst, efter længe at have været i Unaade, Rigsskatmester hos Frederik III efter Omvæltningen 1660.

Malte Sehested havde flakket viden om i fremmed Krigstjeneste, særlig hos en polsk Feltmarchal, inden han slog sig til Ro i Danmark. Broderen Hannibal skaffede ham til sidst Stavanger Len i Norge,¹⁶⁾ der dog siden ombyttedes med Aastrup i Vendsyssel, nær de Godser han ejede, Rydhave og Boller.

Da han døde 1661 paa Rydhave, var hans yngste Søn Jens, — født i Stavanger 1749, — ca. 12 Aar. Malte Sehested blev begravet i Viborg, og foran hans Lig førtes, ifølge Ligtalen,¹⁷⁾ en Standard, som den salig Mand selv havde erobret fra de Tyrker. Da den yngste Søn, i Modsætning til sine ældre Brødre, gik i fremmed Krigstjeneste, havde han altsaa et værdigt Forbillede at efterfølge.

Han begyndte i Tyskland, hvor han allerede 1672 var i Kejsereus Tjeneste. Som Kavaleriløjtnant kom han til Nederlandene under den saakaldte „hollandske Hævnkrig“, hvor Kejsereus hjalp Holland mod Ludvig XIV. 1676, da den skaanske Krig var udbrudt, blev han kaldt hjem til Danmark og blev Major og siden Oberstløjtnant i den danske Hær.

De første danske Enevoldskonger, Frederik III, Christian V og endnu Frederik IV var som bekendt meget mistænksomme over for den danske Adel. Det

gav sig ogsaa Udslag deri, at de kun ugerne udnævnte danske Adelsmænd til Officersposter. En Opførelse fra 1690 viser f. Eks., at i det Aar var der i Rytteriet fem udenlandske Officerer for hver dansk.¹⁸⁾ Sehested hører altsaa som dansk Rytterofficer til Undtagelserne; derimod er den Vej, ad hvilken han opnaar sin Stilling, ikke usædvanlig. Der fandtes paa det Tidspunkt i Danmark endnu ikke nogen Officersskole; al militær Uddannelse var praktisk, og den bedste praktiske Uddannelse fik man naturligvis gennem Deltagelse i virkelig Krig, hjemme eller i det fremmede.

Om Sehesteds Deltagelse i den skaanske Krig oplyser Gravskriften og Selvbiografien ingenting. Efter dens Afslutning giftede han sig 1681 med Else Skeel til Katholm og Hessel paa Djursland. Hun døde Aaret efter, og han giftede sig anden Gang med Ove Ramels Datter, Margrethe Sophie. Det lader til, at han nu, efter en bevæget Ungdom, har tænkt sig at slaa sig til Ro som Godsejer. Han tog sin Afsked fra Hæren og købte sin første Kones Slægtninge ud af de to djurslandske Gaarde, Katholm og Hessel, som hun havde bragt ham, idet han til Gengæld gav Afkald paa sin fædrene Arv, Boller i Vendsyssel.

Det fredelige Liv som jysk Godsejer kom dog ikke til at vare længe: 1689 traadte han igen ind i Hæren som Oberst og Chef for et hvervet Rytterregiment, ikke for at gøre Garnisonstjeneste i Danmark, men for at gaa til England med et Hjelpekorps for Kong Vilhelm III.

Denne var blevet Konge i England 1688, efter at Jakob II var blevet fordrevet som Katolik. Han havde Størstedelen af Befolkningen bag sig, men ikke alle.

Særlig holdt Katolikkerne paa Irland med Jakob II og ligesaa Ludvig XIV, Europas mægtigste Fyrste. Foraaret 1689 landede en fransk Hær paa Irland under Kong Jakobs egen Anførsel, og det engelske Parlament erklærede Frankrig Krig. (Den pfalziske Arvefølgekrig). I denne Situation kunde Vilhelm III nok trænge til Hjælp, og han opnaaede bl. a. en Aftale med Chr. V af Danmark om et Hjelpekorps.

Det kan lyde mærkeligt, at Danmark skulde hjælpe England, og i Jens Maltesens Gravskrift bliver det ikke gjort mere antageligt, naar der staar: Fornemmelig fremskinner 1689 Heltens uforsagte Nidkiærhed som Oberst for et Cavallerieregiment, iblant de danske Tropper, der skulde skaffe England Roelighed.

Danmark var imidlertid dengang en ret betydelig Militærmagt. Enevælden havde forbedret Hæren, og iøvrigt var saadanne Hjelpekorps ikke noget usædvanligt paa Ludvig XIVs Tid. Staterne holdt store staaende Hære, som i Fredstid kostede mange Penge uden at være til Gavn. Man kunde bøde herpaa ved at stille et Hjelpekorps til Raadighed for en krigsførende Magt uden derved at blive inddraget i Krigen.

Det danske Hjelpekorps skulde være paa 7000 Mand. Betalingen for Transporten til England eller Skotland var 240,000 Rdlr., og saa længe Tropperne var i engelsk Tjeneste, skulde Kongen af England betale dem den sædvanlige Sold. Ved Tilbageleveringen skulde han yderligere til Kongen af Danmark for hver manglende Infanterist betale 10 Rigsdaler, for hver manglende Kavallerist 60 Rdlr. Kommandoen over Korpset førtes af Hertug Ferdinand Wilhelm af Würtemberg-Neustadt; hertil kunde en dansk General naturligvis ikke betroes. Traktaten om Hjelpekorps

var sluttet af den engelske Diplomat Robert Molesworth, hvis Skildring af Danmark 1692 er almindelig bekendt.¹⁹⁾

Danske Historieskrivere har tidligere været meget tilbøjelige til enten at prise dette og andre danske Hjelpekorps' Bedrifter eller at bebrejde Kongerne, at de saaledes solgte deres Undersaatters Liv. Hertil er dog at sige, at det i hvert Fald i dette Tilfælde har drejet sig om hvervede Soldater, hvoraf de fleste ikke var danske eller norske.²⁰⁾

Gravskriften berømmer Sehested meget for hans Deltagelse i Kampene. Den nævner først Slaget ved Drogheda 1690. „En Wilhelm smager Frugten af Sejren, imedens den ulykkelige Kong Jakob flyr“. Dette Slag benævnes ellers almindeligt efter Boyne-floden, ikke efter Drogheda, som er en østirsk By.

Videre nævnes det franske Nederlag ved Agrim i Midtirland 1691 og 6 Belejringer, som siges at bringe Sehested stor Ære. „Nu er Irland fredet, men for de danske forflytted kun Krigens Skueplads: De franske skal 1692 angribes i Flandern: Nederlagene ved Steenkercke og Harderwyck og de vigtigste Fæstningers Erobring ere Beviis paa de Allieredes Tapperhed.“

Der kan hertil føjes følgende Bemærkninger: Ludvig XIV havde siden Krigens Begyndelse haft en Hær staaende i Belgien, som dengang hørte til Spanien. Under Marchallen af Luxembourg havde den 1690 besejret „de Allierede“, d. e. Frankrigs Fjender ved Fleurus. 1692 blev Luxembourg overrumplet af Englænderne ved Steenkerke, men vendte dog det truende Nederlag til en Sejr. 1693 angreb han Kong Vilhelm ved Neerwinden og sejrede igen stort, skønt Eng-

lændernes Stilling, gennemtrukket med Grøfter og Volde, var meget stærk.

I Sorøgravskriften maa „Harderwyck“ sikkert være en Fejl for Neerwinden. I Sehesteds egen Optegnelse staar der: „de 2de Batailler for Steenkirken og Narving“, hvilket sidste vel er = Neerwinden. Harderwyck ligger i Holland, ved Zuidersøen, og blev belejret af Franskmændene 1674, under den hollandske Hævnkrig. Sehested kan have været med der i sin Ungdom, men i den pfalziske Arvefølgekrig synes Byen slet ikke at have spillet nogen Rolle, ja Ludvig XIVs Hære har vel end ikke været i Holland. Endelig er det i sig selv urimeligt, at Gravskriften ikke skulde nævne eller have til Hensigt at nævne Neerwinden; det var det sidste store Slag i den flanderske Del af Krigen, og en Eskadron af Sehesteds Ryttere deltog i den Kavallerifægtning, som afsluttede Kampen inden de allieredes endelige Tilbage-²¹⁾

Englænderne og deres allierede blev slaaet i de større Slag og kunde ikke fastholde de vigtigste Fæstninger som Mons og Namur. De havde imidlertid kæmpet tappert og udholdende under den sejge Kong Vilhelm, den „astmatiske Benrad,“ som en engelsk Historiker kalder ham, og der er altsaa ikke noget latterligt i Gravskriftens Ord om alle Nederlagene som et „Beviis paa de Allieredes Tapperhed.“ Man kan ogsaa gaa med til, at Kampagnen kan have bragt den „afsiælede Helt“ Sehested megen Ære, men den derpaa følgende Beretning er til Gengæld mærkelig.

Det hedder: „Hand iiler til Faren, søger i Spidsen af heele Rgmt: hvor Ilden er stærkest; men 70 Mand,

den overblevne Rest af Regimentet Fulgte ikkun Anføreren levende fra Campagnen. Begges Æreminde fortæner Laurbær-Krandse“.

Hvor og hvornaar denne Heltebedrift skal være udført siges ikke; der er noget vist ubestemt over Fremstillingen, som ikke indgyder Tillid. Der er dernæst det mærkelige, at den i Modsætning til alle Gravskriftens øvrige Oplysninger *ikke* har Hjemmel i den selvbiografiske Optegnelse, og som det mest mærkelige skal endelig anføres, at en meget lignende Beretning forekommer i Ligtalen over Heltens Fader, Malte Sehested.

Han deltog med Tapperhed i Torstensonkrigen 1643-45, bl. a. i Træfningen ved Gudsø Vig nord for Kolding den 9. Januar 1644. Her forsøgte et jysk Rytterkorps at standse Svenskerne, og om Malte Sehesteds Deltagelse i denne Kamp hedder det:

„oc der de svenske saa meget hastig og uformodentlig offuerfaldt vor Folck, oc den Skermytzel, som stod ved Gudsø-Mølle hafver den S.: Mand med sit Compagnie fegtet saa meget mueligt vaar, oc hand derofver miste alle sine officerer, oc den største Deel aff sine Folck, saa hand med meget faa aff sit Compagnie, maatte riterere sig med de andre hans Kongel. May. Folck i Skantzen ved Snoghøj.“

Mon ikke det er Faderens Bedrift, som i Gravskriften bliver tillagt Sønnen?

Derfor kan han godt have vundet Berømmelse i det fremmede, og han maa i hvert Fald have været en erfaren Krigsmand, da han 1696 blev kaldt hjem og blev Chef for et norsk Rytterregiment. Han vendte dermed tilbage til det Land, hvor han var født og fungerede i mange Fredsaar som en omhyggelig og

samvittighedsfuld Regimentschef, indtil han 1710 blev Generalmajor og fratraadte Regimentskommandoen.²²⁾

Paa det Tidspunkt var Danmark igen i Krig med Sverrig efter Karl XII's store Nederlag ved Poltava 1709, og i Norge forberedte man sig paa at gøre en Indsats. Derved kom Sehested paa sine ældre Dage igen til at gøre aktiv Krigstjeneste. Han deltog i Løvendals Indfald i Bohuslen i Sommeren 1711, og ved Kvistrum Bro var han den 27. August i Spidsen for det norske Fortrav med til at drive Svenskerne paa Flugt.²³⁾

Det er dog et Spørgsmaal, om han ikke var blevet for gammel til at føre selvstændig Kommando. I 1710 havde Løvendal ganske vist udtalt om ham, at han endnu for sin Alder var en hurtig Mand. Hans Regiment er i god Orden „og saa vidt jeg kan bedømme, vil jeg ikke ønske mig nogen bedre Kavallerigeneral“.

Efter Afslutningen af Felttoget til Bohuslen fremsatte Løvendal imidlertid i et Brev til Kongen d. 27/11 1711 en Række Udtalelser om de norske Generaler, og heri hedder det om Sehested: Han „er en rar gammel Mand. Jeg tror, at han er god i Spidsen for en Eskadron, men jeg tiltror ham hverken tilstrækkelig Hukommelse eller Livlighed til at komme godt fra at kommandere et Kavallerikorps (un aile de Cavallerie).“²⁴⁾

Imidlertid kom Karl XII hjem fra Tyrkiet, hvortil han var flygtet fra Poltava. 1716 gjorde han sit første Indfald i Norge og endnu ved denne Lejlighed var Sehested med, trods den skarpe Dom over ham fra 1711.²⁵⁾

Mens Hovedstyrken af den norske Hær blev op-

stillet øst for Christiania langs Glommen og Øjeren fra Kongsvinger i Nord til Frederiksstad i Syd, samledes der en Reserve eller Forsvarsstyrke i og omkring Christiania under Kommando af Sehested, som lod anlægge Forskansninger og Forhugninger uden om Byen.

Det var dog kun muligt at opholde Kong Karl en kort Tid. Christiania med Undtagelse af Akershus blev rømmet, og Sehested fik Befalinger over højre Fløj af den nye Forsvarsstilling mellem Christiania og Drammen.

Det lader dog ikke til, at han har spillet nogen større Rolle, og maaske fik han kun disse Kommandoer paa Grund af sin store Anciennitet. Da Karl XII havde rømmet Norge, fik Sehested i hvert Fald sin Afsked med Generalløjtnants Karakter d. ²³/₁₀-1716 og vendte derefter tilbage til Danmark, medens hans to Sønner, Ove Ramel og Knud Gyldenstjerne, blev i Norge og gjorde Karrière i Hæren.

Fra hans sidste Tid i aktiv Tjeneste stammer en Anbefaling, som han gav Løjtnant Hans Christian Harboe, der havde været Adjudant hos ham. Den er bemærkelsesværdig derved, at den udtrykkelig fremhæver om Harboe, at han var „Een indfød, der tjener Deres kongl. May^{st.}“, og han anbefales derefter til al Velvillighed og Tjenstfærdighed hos dem, han maatte faa med at gøre. Det er tydeligt nok den ene danskfødte Officer, der skriver om den anden.²⁶⁾

Jens Maltesen levede efter sin Afsked endnu i 14 Aar, idet han døde 1730. Tilføjelsen til hans Selvbibliografi siger: „paa Ødemark i Sjælland.“ Maaske har han ejet denne Gaard nær Sorø; den tilhørte

1731 Kongen, men i Hofmans Fundationes²⁷⁾ siges den oprindeligt at have tilhørt en „Oberst Sehested“.

Jens Maltesens Svigermoder, Fru Mette Rosenkrantz, var som før nævnt paa sine gamle Dage blevet en velstaaende Dame. Det fremgaar af hendes bevarede Testamente, at hun fra 1718 til 1724 har

Det sydligste Østkapel i Sorø Kirke, skraat over for Ramel-Sehesteds Kapel.

I Kisterne hviler, regnet fra venstre:

Fru Mette Rosenkrantz, Etatsraad Ove Ramel og Frk. Else Ramel.

ydet sin Datter og dennes Mand forskellige Pengebeløb ialt 3950 Rdlr. „efter Anmodning“ og „til deres Høynødvendighed“. Hun har desuden, hvad der jo lyder mærkeligere, betalt sin salig Datters Begravelse og givet ialt 304 Rdlr. for at faa hende sømmeligen til Jorden bestædiget. For disse Beløb har hun modtaget Obligationer, og de skal nu træk-

kes fra Børnebørnenes Arv. Det er dog vel tvivlsomt, om man heraf kan slutte noget om Jens Maltesen Sehesteds økonomiske Forhold i hans sidste Aar. Der kan jo være saa mange Grunde til saadanne Familietransaktioner.

Hans Død fører os igen tilbage til Sorøkapellet, hvor der ved denne Tid har fundet mange Begravelser Sted. 1727 var Jens Maltesens Hustru, Margrethe Sophie Ramel, død og bisat her.²⁸⁾ I Januar 1730 døde hans Svigermoder, Mette Rosenkrantz, og hen paa Foraaret han selv. Hans Søn, Oberstløjtnant Ove Ramel Sehested, kom i den Anledning ned fra Norge med sin Hustru, Anna Kirstine, født Stockfleth. Hun ventede et Barn, som kom til Verden paa Borrebye den 5. August, men faa Dage efter Fødslen døde Moderen. 1732 døde Frøken Else Ramel, som havde overtaget Borrebye efter Mette Rosenkrantz.

Blandt Gravskrifterne er den over Anna Kirstine Stockfleth (Løffler S. 64-65) den indholdsrigeste. Den er naturligt nok fuld af bitter Klage i en højstemt Stil, der er typisk for Tiden:

„En dyrebar Moders uransagelige Henfart begræder de, som icke endnu ved, Hvorfor de græder, de umyndige børn. Ja det barn, som først fih livet, da moderen døde, begræder sin egen ingang i verden og sin moders udgang, saalenge som det i verden skal leve...

Som en fructsomelig moder gich hun med sin Husbonde ud fra sit fæderneland, for at begrave de Sl. afdøde i Danmarck, for at faae og arve nogle Jordishe Levninger. Hun saae tillige sine forfædris Grav og fant større behag at Hvile i Deris

Sovekammer end boe paa de Jordishe Herresæder...“

Sorgen kan jo gerne være ægte, selv om dens Udtryk forekommer os overdrevet, men det er svært at tage det helt alvorligt, naar det videre hedder:

„O! ægteskab, om der var noget livsaligt ægteskab i Verden, da mellem dette Høye par en ægte Kierlighed. O! skilsmisse (dit Nafn allenne er forskræckelig)...“

et ægteskab, der Ikun var som en Dag og en Skilsmisse, der allerede har været som 1000 Aar.“

Det er i hvert Fald ejendommeligt, at den saaledes klagende Ægtemand hurtigt trøstede sig, idet han godt et Aar efter Dødsfaldet forlovede sig med Friderica von Eickstedt, en Datter af Frederik VI's Yndling, Overkrigssekretær (d. e. Krigsminister) Valentin von Eickstedt. Ove Ramel Sehested har imidlertid, som det vil fremgaa af det følgende, ikke blot, i Overensstemmelse med sin Tid, elsket de store Ord. Han har virkelig nydt Anseelse som en betydelig Mand. —

Mette Rosenkrantz og Else Ramels Gravskrifter er kortfattede; mærkeligt nok er deres Begravelser ikke indført i Sorø Kirkebog, hvor dog Mette Rosenkrantz er omtalt i følgende to Indførsler for 1730:

d. 6. Junij blev salig General Lieutenant Shested's Liig nedsat i sl. Fru Ramels Begravelse.

d. 21. Novembr. blev overste Leutn: Shested's frues Liig nedsat i sl. Frue Ramels Begravelse. —

Generalløjtnant Ove Ramel Sehested.

1687-1774.

Ove Ramel Sehested fortjener Opmærksomhed, som den, der i 1772 lader Sorøkapellet restaurere. Der skal derfor anføres nogle Træk til Belysning af hans Liv.

Han havde lært Soldaterhaandværket fra Grunden af, idet han havde staaet tre Aar som Gemeen og Underofficer, da han 1707 blev foreslaaet til Løjtnant.²⁹⁾ Praktisk Erfaring har han kunnet vinde under Elleveaarskrigen 1709-20³⁰⁾, og 1739 blev han af sin Regimentschef i en Konduiteliste karakteriseret som en dygtig Officer med følgende Udtryk:

„Fuldkommen Statur og goed Exterieur. Fører et skikkeligt Levned, inclinerer til Dyd og ey til Egenøttighed, Spil, Drik eller Quereller, er af en goed, mere hurtig end langsom Begreb, applicerer sig vel paa Tienesten. Forestaar sin nuværende Charge med Fliid og formaar at betiene en højere, besidder ingen particulière Videnskab.“³¹⁾

Hans andet Ægteskab har sikkert skaffet ham Forbindelser, som til Tider kunde være nyttige, f. Eks. gennem Svogeren H. H. v. Eickstedt; 1744 blev han Oberst og Chef for sin Faders gamle Regiment, det 1. søndenfjeldske nationale Dragonregiment; 1749 synes han at være sendt i diplomatisk Ærinde til det svenske Hof,³²⁾ og til sidst blev han Generalløjtnant. 1761 gik han af, idet han overlod Regimentet til sin Søn, Frantz Wilhelm Sehested, for 6000 Rdlr. og en aarlig Pension paa 300 Rdlr. Endnu paa det Tidspunkt kunde et Officersembede altsaa baade arves og sælges paa een Gang!³³⁾

Et Vidnesbyrd om den Anseelse, han ogsaa efter

sin Afsked nød i Norge, har vi i den bekendte Rantzau-Aschebergs Breve til General Gähler. Rantzau var fra 1766-67 kommanderende General i Norge og nævner flere Gange „den gamle Ramel Sehested, som nyder megen Tillid“. Et Sted skildrer han, hvorledes han har vundet Frantz Wilhelm Sehested for en vanskelig Sags Gennemførelse og ligeledes hans Fader, Generalløjtnanten, „som er et Orakel m. H. t. Krig og især m. H. t. Kavalleriet i dette Land“. ³⁴⁾

Ogsaa i den bekendte Samler Terkel Klevenfeldts Breve træffer man O. R. Sehesteds Navn. Klevenfeldt vil gerne erhverve Portrætter af berømte Mænd og har bragt i Erfaring, at en værdifuld Samling ejes af en Oberst eller Generalmajor Sehested, som dog vist er for stor en Elsker af den Slags til at ville skille sig af med dem. Det er muligt, at Klevenfeldt, som ikke engang ved, hvor den paagældende Officer bor, tænker paa Broderen Knud Gyldenstjerne Sehested, men i og for sig er det en naturlig Tanke, at den slægtsglade Ove Ramel har samlet paa gamle Portrætter. ³⁵⁾

Da han var blevet langt over 80, rejste hans Sønesøn Ove Ramel Sehested d. y. til Sorø for at studere. Hans Farfar gav ham da følgende Formaning med paa Vejen: Farvel, min Søn, før dig vel op, fornærm Ingen, men lad dig heller ikke fornærme, thi viid: at det første Slag er en Ducat værd. ³⁶⁾ —

Samme Aar, 1772, lod den gamle General, som vel har følt Døden nærme sig, Kapellet i Sorø restaurere. Herom melder endnu den kendte Indskrift over Døren: De Ramlers Arvebegravelse istansat for 230 Rdlr. af Generallieutenant Ove Ramel Sehestedt.

Det havde maaske været kønnere, om i hvert Fald

Bekostningen ikke var anført, men Indskriften synes alligevel at have imponeret Samtiden. Den blev nemlig efterlignet to Aar senere. En rig Sorøkøbmand, Johan Adolph Foss, var død i 1768 og begravet skraat over for Rameler og Sehesteder i det sydlige Østkapel (Benedicts og Bernhards). Da hans Enke døde 1774 blev Kapellet restaureret, og over Døren kom til at staa: De Fossers Arvebegravelse, istandsat 1774. Til Kirken er betalt 500 Rdlr. for dens stedse Vedligeholdelse.³⁷⁾

Hvis det, som jeg antager, har været Hensigten at være lige saa fin paa det som de adelige Genboer, saa har denne Hovmodighed faaet sin Straf, thi Fossernes Kister er senere flyttet ned i Kælderen, og deres Plads optages nu, som før nævnt, af fire Ramelkister.

Den gamle General døde 1774 hos sin Svigersøn F. L. Schlanbusch paa Ejdsvold. Hans Lig blev ført den lange Vej til Sorø.

Johan Frederik og Frantz Wilhelm Sehested.

I de følgende 100 Aar blev adskillige af hans og Broderen Knud Gyldenstjernes Efterkommere i to Slægtled begravede i Kapellet, indtil al Begravelse i Kirken hørte op.

Først Brodersønnen, Johan Frederik Sehested, død 1785. Han havde en Tid gjort Tjeneste i den norske Hær, men var ved sin Død Chef for det slesvigske Rytterregiment. Paa hans Kisteplade (Løffler S. 66) staaer karakteristisk nok et følsomt tysk Vers. Heri sammenlignes den døde med en Lysstraale, der tidligt sank bag Bjergene og døde bort, herlig og skøn, som Maanens Skær paa de blaa, skælvende Bølger.

Baroktidens Svulst er afløst af det sene 18. Aarhundredes Sentimentalitet.

Kort efter Johan Frederik døde den før nævnte Frantz Wilhelm Sehested, Restauratorens Søn og Efterfølger som Regimentschef; han naaede at blive Generalmajor og havde som sin Fader Forbindelser i de højeste Kredse. Bl. a. har han vistnok gennem sin Svigersøn T. G. Schlanbusch været indviet i de Planer, som i Kronprins Frederiks Omgivelser før 1784 smededes om at styrte Guldberg og kalde A. P. Bernstorff tilbage.³⁸⁾

Han døde 1787 i København, hvorfra hans Søn bragte hans Lig til Sorø.

Det er interessant at se tre Generationer af Sehestedslægten knyttede til den norske Hær. Det er en tydelig Illustration til den Opfattelse, som baade danske og norske Militærhistorikere gør gældende, at de danske, som havde højere Officersposter i den norske Hær, gennemgaaende befandt sig godt i Landet og blev nøje knyttet til det. De giftede sig med norske Kvinder, erhvervede norsk Jordejendom og søgte kun sjældent Forflyttelse til Danmark.³⁹⁾

Hvad Jordejendom angaar, saa ejede Ove Ramel Sehested Holeby i Tune Præstegæld, Frantz Wilhelm ejede Oslo Ladegaard og Johan Frederik Tose i Smaalenene. — Typisk er ogsaa et lille Træk, som fortælles i Oberstløjtnant von der Weydes Selvbio-grafi. Han gjorde som ung Tjeneste i Norge under den store nordiske Krig, men ønskede sig hjem til Danmark. Han er altsaa for saa vidt en Undtagelse fra den almindelige Regel, men han fortæller, at hans Venner „Capit. Ove Rammel Sehested og Knud Guldenstiern Sehested med Fleere“ raadede ham til at

blive i Norge og tage imod et Kompagni, som var tilbudt ham.⁴⁰⁾

Det er altsaa tydeligt, at Jens Maltesen Sehesteds Efterkommere er stærkt knyttede til Norge. Det er mærkeligt, at de samtidigt kan bevare Tilknytningen til Sorøkapellet! —

Geheimstatsminister Ove Ramel Sehested.

1757-1838.

Omsider brød dog Frantz Wilhelm Sehesteds Søn Ove Ramel Sehested den yngre paa dobbelt Vis med Slægtstraditionen. Han kom til at leve og virke i Danmark og opgav den militære Løbebane, idet han efter at have studeret i Sorø og København blev juridisk Kandidat 1775, hvorpaa han efter en længere Udenlandsrejse traadte ind i Økonomi- og Kommercekollegiet, den Tids Ministerium for Handel og Industri.

Han kom derved i nært Samarbejde med Ernst Schimmelmänn og overtog efterhaanden mere og mere af dennes Arbejde som „Kommerceminister“. 1813 blev han Præsident for Kollegiet efter Schimmelmänn's Afgang og virkede i denne Stilling til sin Afgang 1831. Medlem af Geheimstatsraadet blev han dog først i 1824.

I Personalhistorisk Tidsskrift (6 Rk. 6) er trykt en Optegnelse om ham, der aabenbart indeholder adskillige Træk, som han selv maa have fortalt. De giver et Indtryk af ham som Privatmand: en munter Ungkarl, der har haft Tid til at fornøje sig trods det store Arbejde, hans Embede krævede. For 1786 noteres f. Eks. et Spil Billard i den helt store Stil om 100 Rdlr. Partiet. Han skulde have været til „Assem-

blee" hos Ministeren Schack Rathlou, men spillede i Stedet til Kl. 4 om Morgenen med Jess Anker og gik hjem med 1000 Rdlr. Jess Anker var Søn af den rige Christiania-Købmand, Justitsraad Christian Anker, og har forhaabentlig haft Raad til at tabe.

Ove Ramel Sehested 1757-1838. Statsminister.

Maleri paa Frederiksborg Slot.

Efter Entomologiske Medd.

En anden Historie, som Sehested formodentlig ogsaa selv har givet til bedste, handler om en Rejse fra Herregaarden Vognserup til København. Han gik til Fods „fra Roeskilde Torv til Kjøbmagergade i Kbhvn. $4\frac{1}{2}$ Miil i 4 Timer og 10 Min., kom hjem Kl. 4 om Morgenen. Visite om Eftermiddagen derpaa

af Oberst Krogh fra Norge, som han taledede med i Søvnene, lagde sine Been op paa hans Skjød, og som endelig, ham uformodet, lagde hans Been ned, og gik bort“.

Blandt Sehesteds private Interesser stod ellers Naturhistorien, særlig Insektforskningen, i første Række. Han havde i Norge haft en Huslærer, N. Tønder Lund, der 1722 fulgte ham som Hofmester til Sorø⁴¹⁾ og iøvrigt Livet igennem var hans meget gode Ven. Fra ham stammer aabenbart denne Passion, der særlig blev uddybet under et Studieophold i Kiel 1776-78 hos den bekendte Entomolog I. C. Fabricius. Baade Sehested og Lund grundede store Insektsamlinger, som de derpaa forenede, hvorved det blev en Samling af ganske usædvanlige Dimensioner. Den blev til sidst, i 1810 efter Tønder Lunds Død, af hans Enke solgt til Staten for 15000 Rdlr. — en uhyre Sum paa den Tid.

Tønder Lund var oprindeligt teologisk Kandidat, men kom, formodentlig gennem sin Forbindelse med Sehested, ind som Deputeret i Generaltoldkammeret. De to Venner havde i Kraft af deres Embedsstillinger gode Forbindelser i de danske Kolonier og erhvervede derved mange tropiske Insekter til deres Samling.

At Sehested ikke blot har været Tønder Lunds Beskytter, men selv virkelig aktiv, fremgaar af, at han har ordnet den Løvenskjoldske Insektsamling, der siden blev foræret til Herlufsholm.⁴²⁾

Tønder Lund har aabenbart efter sine Breve at dømme haft et lignende frejdigt Humør som sin Elev; det har nok ogsaa bidraget til at knytte dem sammen. —

En kort Karakteristik af Sehested findes i Forfatteren August Hennings Dagbog fra 1802. Den giver et mærkeligt Indtryk af den fornemme Embedsmands bramfrie Udtryksmaade og demokratiske Tankegang.

Hennings traf ham hos Schimmelmänn paa Sølyst og skriver derefter om ham, at han har „en meget ren Sans for sand Menneskelighed. Han taler med Varme om den franske Revolutions første Tid „da alt det infame Tøj, Adelen og Cleriseyet blev afskaffet. . . . han ser i Ørnen Bonaparte blot en Gærdesmutte, som skjuler sig i Bajonetternes lave Hække“⁴³⁾

Det er ejendommeligt at møde en saadan Tankegang hos en højtstaaende Kollegieembedsmand, der tilmed er Kammerherre og nært knyttet til Frederik VI. Det er Aanden fra Stavnsbaandsløsningens Tid, der lever videre.

Som en Modsætning til Munterheden og de forskellige private Interesser skal endelig nævnes Sehesteds Holdning i 1813 i en for Danmark meget alvorlig Situation. Det er helt mærkeligt at læse derom i Øjeblikket.

Vi var som bekendt i 1807 kommet i Krig med England og havde derved, egentlig imod vores Vilje, faaet Napoleon til Ven og Forbundsfælle. 1812 havde han lidt sit store Nederlag i Rusland, og Oktober 1813 var han blevet slaaget ved Leipzig, men endnu raadede han over betydelige Hære, og Tilliden til hans Geni var ikke helt undergravet.

Paa dette Tidspunkt kom en østrigsk Afsending til København og foreslog Frederik VI at bryde med Frankrig og i Stedet slutte sig til Koalitionen mod Napoleon. Betingelsen var blot, at vi til Gengæld

skulde afstaa Trondhjems Stift til Sverrig, der var Østrigs Forbundsfølge.

I det Raad, som Frederik VI i den Anledning sammenkaldte, var ogsaa Sehested med. Han maatte som de andre give sine Tanker skriftlig Form, og der er bevaret to Betænkninger fra hans Haand. Man kan vist ikke sige, at de vidner om særligt Statsmandsblik, men han var i et udenrigspolitisk Spørgsmaal paa fremmed Grund og udtrykker sig med Forsigtighed.

I den første Betænkning, af 4. December, foreslaar han ligefrem, at man skal se at vinde Tid:

„hvo er den dødelige, der kan forudse Afvekslingerne i en Krig, som føres paa den ene Side af Europas største Mand, og som endnu er i Besiddelse af saa megen Magt og Vælde, og paa den anden Side af forenede Magter, der mangler et stort Hoved i Spidsen, og som sandsynligen om føje Tid selv blive uenige om Byttet. Erfaringen har til alle Tider og selv i vore Dage viist, hvor afvekslende Krigslykken kan være, og at grunde en sikker Formodning paa denne er umuligt.“

I den anden Betænkning, af 9. December, da Forholdet for Franskmændene var blevet endnu vanskeligere, slutter han sig med nogle Forbehold til Flertallets Standpunkt, at man bør tage imod Tilbudet, hvilket for saa vidt ogsaa skete, men uden at den østrigske Mægling fik den forønskede Virkning. Karl Johan førte sin Vilje igennem, og Danmark maatte afstaa hele Norge. ⁴⁴⁾

Sehesteds Testamente.

Sehested døde 1838, over 80 Aar gammel. Han efterlod sig et Testamente, hvori forekommer følgende Bestemmelse: ⁴⁵⁾

„Da jeg stedse har været en Hader af forfængelig Pragt, saa ønsker jeg, at mit Lig i al Stilhed bliver bragt til Sorø for at indsættes i Sorø Kirke i min Familiebegravelse, hvilken, da den derved bliver aldeles opfyldt, maa betragtes som aldeles tillukket og overdrages Kirken til Ejendom, imod at den af Kirkens Fonds vedligeholdes, og imod at derfor af mit Bo udbetales 500 Rdlr., skriver Fem Hundrede Rigsbankdaler eller mindre, dersom Kirkens Bestyrelse dermed vil finde sig tilfreds“.

Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler resolverede under 21. Sept. 1839, at dette Tilbud skulde modtages. For saa vidt maa der vel stadig paahvile Kirken en Pligt til at vedligeholde Kapellet.

Trods Udtalelser om, at Begravelsen nu var aldeles opfyldt, er der dog senere blevet hensat endnu en Kiste i Kapellet bag Munketrappen. 1876 døde i København Kammerherre Christian Frederik Sehested, Sønesøn af den før nævnte slesvigske Generalløjtnant Johan Frederik Sehested. Han havde før sin Død betinget sig af Kirkeinspektionen i Sorø, at han skulde begraves her; man havde paa det Tidspunkt ganske glemt Testamentet fra 1838. ⁴⁶⁾ Denne Christian Frederik Sehested er formodentlig for al Fremtid den sidste, der har opnaaet Begravelsesplads i Sorø Kirke. Ved hans Bisættelse var der gaaet omtrent 700 Aar, siden Absalon lod sin Ven, Bisp Frederik af Slesvig begrave i søndre Korsarm. Saa langt et Tidsrum genspejler altsaa Kirkens Grave.

Kapellets Historie efter 1886.

Imidlertid trængte baade Kapel og Kister stærkt til at istandsættes. „Det særlige Syn“ krævede flere Gange en saadan Istandsættelse, men først i 1886 blev det til Alvor. Ifølge Kirkeinspektionens Protokol, som jeg har haft Lov til at benytte, var i Juni 1886 samtlige Kister flyttet ud, og da det næste „særlige Syn“ afholdtes d. 5. August 1887 manglede kun Vægdekorationen.

Hvis man kan dømme efter en Plan i Nationalmuseets Arkiv med Paaskriften: Approberet. Herholdt. d. 8. December 1886, er der ved Restaureringen sket følgende: 1) Det oprindelige Gulv er blevet frilagt. 2) Det nuværende Vindue er blevet indsat i Stedet for et ældre, gaadefuldt Dobbeltvindue. 3) Døren er blevet gjort smallere og højere.

Nationalmuseets Arkiv gemmer ogsaa en Skrivelse, hvori Maleren Kornerup, som havde dekoreret Kirken, foreslaar at lade den gamle Maling i Kapellet opfriske. Han fik dette Hverv overdraget, og det var fuldbyrdet, da særligt Syn holdtes den 3. August 1889.

Tilbage var saa Spørgsmaalet om Kisternes Opstilling og eventuelle Restaurering. Man var naturligt nok ked af at flytte alle 14 Kister tilbage til det nyistandsatte Kapel, hvor de for at faa Plads delvis havde maattet staa oven paa hinanden.⁴⁷⁾ I Stedet tænkte man sig at flytte nogle til det sydligste Østkapel (Benedicts og Bernhards). Derom blev der truffet Aftale med det særlige Syn 1890, men saa fandt man til sin Forfærdelse O. R. Sehesteds Testamente fra 1838. Kunde man nu flytte Kisterne ud, naar der var betalt 500 Rdlr. for stedse Vedligeholdelse af Begravelsen?

Det lykkedes 1891 Kirkeinspektionen at opnaa det særlige Syns Tilslutning til at flytte nogle Kister til et saa „distingveret“ Sted som Benedicts og Bernhards Kapel. Ogsaa Kultusministeriet gav sin Tilladelse, og d. 25. Aug. 1892 noteres det i Kirkeinspektionens Protokol, at Flytningen har fundet Sted. Dermed var den Ordning tilvejebragt, som er bevaret indtil nu, saaledes at det oprindelige Kapel kun rummer Sehesteder og deres Hustruer, mens de fire Ramelkister staar i Østkapellet.

Man kan saa spørge, om denne Ordning er den bedst mulige. Rummet bag Munketrappen er i al sin Enkelthed et Stykke værdifuld Arkitektur og historisk interessant som en Del af det ellers forsvundne Kloster; adskillige Rum i dette har formodentlig været indrettede paa lignende Maade med en Midtsøjle til at bære Hvælvingerne.

Der er ingen Tvivl om, at Kisterne misklæder Rummet. Herom skriver Kornerup allerede 1886 i sin Betænkning til Nationalmuseet: „Særdeles ønskeligt vilde det da være, om dette smukke Rum kunde blive befriet for de der henstaaende Ligkister, som maatte kunne anbringes i Nabokapellerne. Da vilde den simple, men ædle Arkitektur kunne træde frit frem, og Stuen vilde da atter kunne faa sin oprindelige Bestemmelse.“⁴⁸⁾

Da Sakristiet i nordre Korsarm baade paa den ene og den anden Maade er utilfredsstillende, er det blevet foreslaaet, at man skulde indrette Ramel-Sehesteds Kapel til Sakristi, som det har været før. Den værste Hindring for at dette kunde ske, er formodentlig Kirkens Forpligtelse fra 1838 til at vedligeholde Begravelsen. Maaske kunde man gøre som i

Ramel-Sehesteds Kapel.

39

1880 i Just Høgs Kapel ved Siden af, hvor man gravede en Del Kister ned under Gulvet. Kistepladerne i Ramel Sehesteds Kapel kunde i saa Fald restaureres og opsættes paa Væggen til Minde om de døde Adelsmænd og deres Fruer.

OVERSIGT OVER SLÆGTSKABSFORHOLDET MELLEM DE I RAMEL SEHESTEDS KAPEL
 BEGRAVEDE PERSONER
 (Hofmester Henrik Ramel d. 1653)

	Ove Ramel d. 1685 g. Mette Rosenkrantz d. 1727	Henrik d. 1648	Otto d. 1648	Birgitta d. 1645
	Margrethe Sophie d. 1727 Else Ramel d. 1732 g. Jens Maltesen Sehested d. 1730			
	Ove Ramel Sehested d. 1774 g. 1) Anna Kirstine Stockfleth d. 1730 2) Friderica von Eickstedt d. 1755	(Knud Gyldenstjerne Sehested d. 1758)		
	Frantz Wilhelm Sehested d. 1787	Johan Friedrich Sehested d. 1785 g. Pauline Fabritius de Tengnagel d. 1819		
	Ove Ramel Sehested d. 1838	(Johan Frederik Gyldenstjerne Sehested d. 1830)		
	Navnene i Parantes betegner Personer, der ikke er begravede i Sorø.	Christian Frederik Gyldenstjerne Sehested d. 1876.		

KILDER OG FORKORTELSER.

- C. J. Anker: Biografiske Data om 330 norske Generalspersoner 1628-1885. (Anker)
- Bidrag til den store nordiske Krigs Historie. Udg. af Generalstaben. (St. n. Kr.)
- Danmarks Kirker. Sorø Amt. Udg. af Nationalmuseet.
- Dansk biografisk Leksikon. 1. og 2. Udg. Flere af de nævnte Personer omtales kun i 1. Udg.
- Danske Samlinger for Historie, Topographie, Personal- og Literaturhistorie. (D. S.)
- K. Fabricius: Skaanes Overgang fra Danmark til Sverrig. (Sk. O.)
- Aug. Fjelstrup: Borreby og dets Ejere. (Fjelstrup)
- Hirsch: Fortegnelse over danske og norske Officerer med Flere 1648-1814. Utrykt. Kgl. Bibliotek. (Hirsch)
- J. H. F. Jahn: De danske Auxiliærtropper I. (Jahn I)
- L. A. = Landsarkivet i København.
- J. B. Løffler: Gravmonumenterne i Sorø Kirke.
- Personalthistorisk Tidsskrift. (P. T.)
- Joh. Schiøtz: Elleveårskrigens militære Historie, udarb. for den norske Generalstab. (Elleveårskrigen)
- Sorø Kirkes Inspectionsprotocol. Utrykt. Sorø. (K. I. P.)
- Sorø. Klosteret. Skolen. Akademiet. Udg. af Sorøansk Samfund. (Sorø)
- E. G. Tauber: Udsigt over Sorø Academies Forfatning under Christian VI og Frederik III. (Tauber)
- O. Vaupell: Den dansk-norske Hærs Historie. (Vaupell)
- Wendelboe: Beskrivelse af Mindesmærker i Sorø Academies Kirke. (Wendelboe)

HENVISNINGER.

- 1) Sorø I. 266. 2) Tauber Bilag 14. 3) Sorø I. 266. 4) Ny kgl. Sml. 181m 5) Wendelboe 18. 6) A. Aarb. 1925. 7) Tauber Bilag 61 S. XLII. 8) P. T. 4 Rk. I. 148. 9) Sk. O. II. 58-59. 10) Sk. O. II. 241-42. 11) Hirsch. 12) N. P. Jensen: Den skaanske Krig 341. 13) D. S. 2. Rk. V. 72. 14) D. S. 2. Rk. V. 73. Sml. Fjelstrup. 15) Borrebys Godsarkiv i L. A. Sml. Fjelstrup. 16) Bøggild-Andersen: Statsomvæltningen i 1660 Note 1060. 17) Knud Poulsen Kolding:

Ligprædiken over Malte Sehested. ¹⁸⁾ Vaupell I. 247. Sml. Holm: Danmark-Norges indre Historie 1660-1720 I. 448. ¹⁹⁾ Jahn I. ²⁰⁾ Historisk Tidsskrift 5. Rk. V. 256. ²¹⁾ Jahn I. 121. ²²⁾ Elleveårskrigen I. 157-58. ²³⁾ Vaupell I. 428. St. n. Kr. III. 248-49. ²⁴⁾ Citeret efter Elleveårskrigen I. 157-58. ²⁵⁾ Jfr. til det følgende: Danmarks Riges Historie V, 69-70., St. n. Kr. VIII. 90, 98. ²⁶⁾ P. T. 2. Rk. III. 47. ²⁷⁾ VII. 555. ²⁸⁾ Ifølge Testamentet. Gravskriften har 1728. ²⁹⁾ Hirsch. ³⁰⁾ Han maa antagelig have været med ved Høland, da Oberst Kruse i Marts 1716 dumdristigt angreb Karl XII, eftersom han var Chef for Kruses Livkompagni paa det Tidspunkt. Se Hirsch. Vaupell I. 547 f., Norske Samlinger I. 140. Om en anden Episode, hvor han fik et Skram-Skud over Maven se P. T. 3. Rk. I. 233. ³¹⁾ Anker 239. ³²⁾ Meddelelser fra det norske Rigsarkiv I. 20. ³³⁾ Hirsch. ³⁴⁾ Inkvisitionskommissionen af 20. Jan. 1772. Udg. ved Holger Hansen. V. 25, 41. ³⁵⁾ D. M. 5. Rk. V. 112, 114. ³⁶⁾ P. T. 6. Rk. VI. 77. ³⁷⁾ la Cour: Sorø Bys Historie 71. Wendelboe 84. ³⁸⁾ Regeringsskiftet 1784. Fremstillinger og Aktstykker 39-41. ³⁹⁾ Rockstroh: Den nationale Hær i Danmark III. 236-37. Elleveårskrigen I. 76. ⁴⁰⁾ P. T. 3. Rk. I. 220. ⁴¹⁾ Sorø Akademis Økonomi og Kirkeregnskab 1772-73 i Rigsarkivet: Hr. von Sehested den yngre fra Norge ankom den 29. Juli 1772 med Hofmester Hr. Lund. ⁴²⁾ Se særligt Entomologiske Meddelelser XV 1921-27 S. 106. Om Løvenskjolds Samling S. 116. ⁴³⁾ D. M. 7. Rk. I. 206. ⁴⁴⁾ D. M. 5. Rk. IV. 39, 58-59. ⁴⁵⁾ Citeret efter K. I. P. S. 63 f. f. Selve Korrespondancen i Anl. af Testamentet skulde findes i Sorø Godsinspektørarkiv i L. A.; den er registreret i Correspondence-Journalen 1. Jan. 1828-1. Jan. 1840, men udtaget af den tilsvarende Pakke med Journalsager. ⁴⁶⁾ K. I. P. 18-28. ⁴⁷⁾ Wendelboe. ⁴⁸⁾ Nationalmuseets Arkiv.